

Miejscowość: Katowice, 24 maja 2026 r.

Sygn. Fundacji: FFD-O/1/2026

Adresat:

Ministerstwo Edukacji Narodowej
Al. Szucha 25
00-918 Warszawa
ADE: AE:PL-93685-55593-ATRTI-30
*(Stanowisko przekazywane również w ramach
wspólnych konsultacji społecznych za
pośrednictwem Szkoły w Chmurze)*

Do wiadomości:

Rzecznik Praw Obywatelskich
Aleja "Solidarności" 77, 00-090 Warszawa
ADE: AE:PL-81771-91578-RDUCW-25

STANOWISKO

w ramach konsultacji społecznych projektu rozporządzenia zmieniającego warunki przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych w edukacji domowej.

Działając w interesie społecznym, na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, przekazujemy wnikliwe i wyczerpujące stanowisko wobec planowanych zmian legislacyjnych uderzających w edukację domową.

Jako organizacja pozarządowa, której misją statutową jest cyfryzacja społeczeństwa oraz niwelowanie barier technologicznych i społecznych, wyrażamy **stanowczy sprzeciw** wobec kierunku proponowanych zmian, w tym w szczególności wobec zakazu przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych w formule wykorzystania środków komunikacji na odległość. Proponowane przepisy stanowią nie tylko krok wstecz w rozwoju cyfrowym polskiej oświaty, ale również naruszają fundamentalne zasady praworządności, wolności obywatelskich oraz konstytucyjne prawo do nauki.

I. Geneza problemu i brak podstawy prawnej dla dotychczasowych działań nadzorczych

W ostatnim czasie obserwujemy szeroko zakrojone i ujednoczone działania kuratoriów oświaty na terenie całego kraju (m.in. w Olsztynie, Warszawie i Wrocławiu), które w ramach zaleceń pokontrolnych powszechnie i bez wyraźnej podstawy prawnej nakazują szkołom prowadzącym edukację domową – w tym placówkom Szkoły w Chmurze – organizację egzaminów klasyfikacyjnych wyłącznie w trybie stacjonarym. Zjawisko to spotkało się z interwencją Rzecznika Praw

Obywatelskich, który w piśmie z 24 lutego 2026 r. (znak VII.7031.6.2026.AT) do Departamentu Kształcenia Ogólnego MEN słusznie zauważył, że z obowiązujących przepisów (w tym z art. 37 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe) nie wynika ani zakaz przeprowadzania egzaminów na odległość, ani obowiązek fizycznej obecności ucznia w siedzibie szkoły.

Zgodnie z podstawową zasadą państwa prawa, wyrażoną w łacińskiej paremii *quod lege non prohibitum, licitum est* (co nie jest prawem zabronione, jest dozwolone), obywatele oraz podmioty niepubliczne, takie jak Szkoła w Chmurze (będąca jednostką niepubliczną działającą na podstawie prawa oświatowego), mają prawo swobodnie kształtować swoje działania w granicach niezakazanych przez prawo. Z powszechnie obowiązujących przepisów prawa oświatowego nie wynika norma, która zakazywałaby przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych w formie online. Żaden obowiązujący przepis ustawy o systemie oświaty ani ustawy – Prawo oświatowe nie nakazuje wprost przeprowadzania tego typu weryfikacji wiedzy w budynku szkoły.

Choć organy nadzoru pedagogicznego próbują ograniczać tę swobodę, powołując się na publiczny charakter zadań szkoły, należy podkreślić, że przepisy rangi ustawowej nie zawierają upoważnienia (delegacji) do wprowadzania tak daleko idących zakazów technicznych w drodze rozporządzeń. Autonomia organizacyjna podmiotu niepublicznego, gwarantowana ustawą – Prawo oświatowe, pozwala na samodzielne dobieranie bezpiecznych narzędzi teleinformatycznych, dopóki ustawodawca wprost i w drodze ustawy tego nie zabroni. Próba dorozumiewania zakazu z braku przepisów wprost zezwalających na formę online stanowi rażące naruszenie konstytucyjnej zasady wolności działalności gospodarczej i organizacyjnej.

Zgodnie z art. 31 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: „Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje”. Skoro prawo rangi ustawowej wyraźnie nie nakazuje osobistego stawianictwa ucznia na egzaminie klasyfikacyjnym, to administracyjne wymuszanie takiej formy poprzez zalecenia kuratorskie, a obecnie poprzez próbę nowelizacji rozporządzenia, dotyka zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji RP).

II. Zasada racjonalnego ustawodawcy i wady prawne projektu MEN

Kierując się zasadą racjonalnego ustawodawcy, należy przyjąć, że prawodawca działa celowo. Gdyby intencją ustawodawcy było bezwzględne zobowiązanie szkół do organizowania egzaminów klasyfikacyjnych wyłącznie stacjonarnie, wymóg ten zostałby sformułowany wprost w ustawie – dokładnie tak, jak ma to miejsce w szczegółowych regulacjach dotyczących egzaminu maturalnego czy egzaminu ósmoklasisty.

W przypadku egzaminu maturalnego ustawodawca stworzył niezwykle precyzyjne ramy, definiując zasady losowania stolików, odległości między zdającymi czy zakaz wnoszenia określonych materiałów do sali. Wobec egzaminów klasyfikacyjnych ustawodawca celowo zrezygnował z tak rygorystycznych ograniczeń przestrzennych i pozostawił dyrektorom szkół autonomię organizacyjną. Próba ograniczenia tej autonomii w drodze rozporządzenia stanowi zatem nadinterpretację delegacji ustawowej.

Co więcej, Ministerstwo Edukacji Narodowej zdaje się ignorować historię legislacyjną własnego resortu. Podobna próba narzucenia stacjonarnej formy egzaminów klasyfikacyjnych miała już miejsce w 2022 roku w ramach projektu nowelizacji ustawy – Prawo oświatowe (szerzej znanego w debacie publicznej jako „Lex Czarnek 2.0”, druk sejmowy nr 2710). Projekt ten zakładał zmianę brzmienia art. 37 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe, wprowadzając wymóg, by egzaminy te odbywały się fizycznie „w szkole, której dyrektor zezwolił na spełnianie obowiązku szkolnego...”. Ustawa ta została zawetowana przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę i nigdy nie weszła w życie. Tym samym na szczeblu ustawowym woła wprowadzenia stacjonarnej przymusu została kategorycznie odrzucona przez głowę państwa. Działania zmierzające do wprowadzenia przedmiotowych ograniczeń w drodze rozporządzenia, z pominięciem procedury ustawowej, stanowią naruszenie konstytucyjnej hierarchii źródeł prawa oraz przekroczenie kompetencji prawodawczych przez organ władzy wykonawczej.

III. Rzetelność, kontrola i bezpieczeństwo procedur online (studium przypadku: Szkoła w Chmurze)

Forma zdalna egzaminów klasyfikacyjnych, przy zastosowaniu odpowiednich narzędzi technologicznych, pozwala na zachowanie pełnych standardów rzetelności oraz obiektywizmu oceniania. Argumentacja organów nadzoru wskazująca na rzekome ryzyko obniżenia wiarygodności egzaminów przeprowadzanych przy użyciu środków komunikacji na odległość nie znajduje odzwierciedlenia w realiach technologicznych wdrożonych m.in. przez Szkołę w Chmurze, która dysponuje autorską, zabezpieczoną platformą egzaminacyjną.

Należy podkreślić, że zarówno w formule stacjonarnej, jak i w trybie zdalnym, uczniowie przystępują do egzaminu przed powołaną komisją egzaminacyjną, w skład której wchodzi nauczyciele weryfikujący wiedzę w czasie rzeczywistym. Proces ten opiera się na wieloetapowych procedurach zabezpieczających, do których należą w szczególności:

1. Trzyetapowa weryfikacja tożsamości ucznia:

- zastosowanie indywidualnego kodu uwierzytelniającego, zabezpieczającego dostęp do cyfrowego środowiska egzaminacyjnego;
- obowiązek okazania dokumentu tożsamości (np. legitymacji szkolnej) do kamery bezpośrednio przed rozpoczęciem weryfikacji wiedzy;
- stałe włączenie kamery oraz mikrofonu, co umożliwia komisji identyfikację zdającego w czasie rzeczywistym i pozwala wykluczyć ingerencję osób trzecich.

2. Trójstopniowy nadzór merytoryczny:

- nadzór komisji egzaminacyjnej w pełnym, ustawowym składzie przez cały czas trwania sesji egzaminacyjnej;

- bieżąca kontrola jakości procesów oceniania sprawowana przez nauczycieli-metodyków;
- nadzór dyrekcji szkoły nad formalno-prawnym przebiegiem procedury.

3. Rejestracja przebiegu egzaminu:

Każdy egzamin jest standardowo rejestrowany w postaci zapisu audio-wideo, a uzyskany materiał przechowywany na zabezpieczonych serwerach co najmniej do momentu zatwierdzenia oceny przez radę pedagogiczną. Taki poziom transparentności rzadko występuje w tradycyjnych placówkach stacjonarnych, gdzie przebieg części ustnej egzaminu nie jest utrwalany. W przypadku formuły online organ nadzoru pedagogicznego (kuratorium oświaty) zachowuje możliwość odtworzenia materiału w dowolnym momencie w celu zweryfikowania obiektywizmu komisji oraz samodzielności ucznia.

Przedstawione systemowe mechanizmy kontroli w pełni potwierdzają rzetelność i merytoryczną ekwiwalentność egzaminów przeprowadzanych w trybie zdalnym względem formy stacjonarnej.

IV. Uchybienia formalno-prawne oraz metodologiczne projektu rozporządzenia

Analiza legislacyjna projektowanego aktu wykonawczego ujawnia istotne uchybienia o charakterze formalno-prawnym oraz metodologicznym, do których należą w szczególności:

1. Przekroczenie granic delegacji ustawowej: Przewidywane w rozporządzeniu ograniczenia w zakresie liczby egzaminów klasyfikacyjnych, do których uczniów może przystąpić w ciągu jednego dnia, pozostają w sprzeczności z art. 44l ust. 2 oraz art. 44zb pkt 6 ustawy o systemie oświaty. Przepisy rangi ustawowej wprost przyznają prawo do uzgadniania terminu egzaminu pomiędzy dyrektorem szkoły, uczącym się oraz jego rodzicami (prawnymi opiekunami). Akt rządu wykonawczego nie może ograniczać ani modyfikować autonomii decyzyjnej stron przyznanej bezpośrednio przez ustawodawcę.

2. Wady metodologiczne Oceny Skutków Regulacji (OSR): Przygotowana przez resort edukacji Ocena Skutków Regulacji nie zawiera rzetelnej analizy skutków społeczno-gospodarczych wprowadzanych obostrzeń. Pominięto w niej wpływ projektowanych zmian na sytuację uczniów wykluczonych geograficznie, ekonomicznie lub zdrowotnie. Ponadto OSR nie uwzględnia konsekwencji, jakie te regulacje wywołają na rynku pracy w sektorze oświatowym, w odniesieniu do kadry pedagogicznej zatrudnionej w modelach nauczania na odległość.

3. Naruszenie zasady równego traktowania oraz prawa do nauki: Projekt rozporządzenia nie przewiduje niezbędnych wyłączeń dla uczniów objętych kształceniem specjalnym. Znaczna część tej grupy realizuje obowiązek szkolny w formule edukacji domowej właśnie ze

względu na bariery występujące w systemie stacjonarnym (m.in. brak dostosowania architektonicznego placówek, fobie społeczne czy trudności adaptacyjne). Pozbawienie tych osób możliwości zdalnej weryfikacji wiedzy godzi w fundamentalną zasadę równego traktowania (art. 32 Konstytucji RP) oraz prawo do nauki (art. 70 Konstytucji RP), ograniczając dostęp do edukacji osobom o szczególnych potrzebach psychofizycznych.

4. Sztuczne i nieuzasadnione wydłużenie czasu trwania egzaminów: Projektowane w § 17a ust. 2 sztywne ramy czasowe, zmuszające ucznia i komisję do trwania egzaminu lub sprawdzianu od 40 do nawet 60 minut, stanowią niezrozumiałą barierę biurokratyczną. W nowoczesnych modelach edukacji domowej zindywidualizowana weryfikacja wiedzy, prowadzona przez kompetentnego nauczyciela w relacji jeden na jeden, pozwala na miarodajną ocenę osiągnięć ucznia już w ciągu 15-20 minut. Narzucanie minimalnego czasu trwania ma charakter czysto formalny i zmierza wyłącznie do sztucznego wydłużenia procesu. Zabieg ten paraliżuje logistycznie szkoły, drastycznie zmniejszając ich przepustowość egzaminacyjną, co pozbawia placówki możliwości sprawnego funkcjonowania bez widocznego uzasadnienia dydaktycznego.

V. Negatywne skutki dla infrastruktury oświatowej oraz ryzyko destabilizacji systemu edukacji

Edukacja domowa stanowi obecnie istotny i ugruntowany element polskiego systemu oświaty, będący w pełni sankcjonowaną formą realizacji obowiązku szkolnego. Skala tego zjawiska jest znacząca – sama Szkoła w Chmurze zapewnia realizację procesu dydaktycznego dla blisko 30 000 uczniów, natomiast w skali całego kraju z tej formy kształcenia korzysta około 61 000 osób.

Próba obligatoryjnego zobowiązania kilkudziesięciu tysięcy uczniów do osobistego stawiennictwa w placówkach w celu przystąpienia do serii egzaminów klasyfikacyjnych generuje bezpośrednio ryzyko paraliżu logistycznego oraz finansowego podmiotów prowadzących edukację domową. Projektowane rozporządzenie wywołuje skutki o charakterze restrykcyjnym wobec wspomnianych inicjatyw, wprowadzając nieuzasadnione wymagania o charakterze infrastrukturalnym, które stanowią barierę dla ich dalszego funkcjonowania.

Ewentualne ograniczenie działalności alternatywnych form edukacji opartych na technologiach cyfrowych wymusi nagły powrót kilkudziesięciu tysięcy uczniów do stacjonarnego systemu publicznego. W warunkach utrzymującego się trendu demograficznego oraz postępującej likwidacji placówek prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, wejście w życie projektowanych przepisów wywoła natychmiastowy deficyt miejsc w szkołach na terenach dużych aglomeracji, m.in. w m.st. Warszawie. Skutkować to będzie koniecznością przeprowadzenia nagłej i nieplanowanej restrukturyzacji sieci szkolnej, co wygeneruje znaczne, nieprzewidziane koszty po stronie budżetów samorządowych oraz obciąży finansowo i organizacyjnie obywateli. Opisane zjawisko stanowi przejaw nieefektywnego zarządzania infrastrukturą publiczną oraz braku systemowego planowania w obszarze oświaty.

VI. Sprzeczność z krajowymi i europejskimi politykami cyfryzacji

Wprowadzane ograniczenia stoją w wyraźnej sprzeczności z ogólnokrajowymi kierunkami rozwoju cyfrowego oraz rządowymi programami modernizacji administracji publicznej (obejmującymi rozwój systemów sztucznej inteligencji, upowszechnianie pracy zdalnej oraz platformy mObywatel). Projektowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej przepisy marginalizują rolę nowoczesnych technologii, co w realiach współczesnego społeczeństwa informacyjnego stanowi regres w stosunku do standardów cyfryzacji polskiego systemu oświaty.

Należy zauważyć, że procedury o wysokiej randze formalnej i naukowej, takie jak egzaminy dyplomowe czy obrony rozpraw doktorskich na uczelniach wyższych, są od lat z powodzeniem realizowane przy użyciu środków komunikacji na odległość. Wprowadzanie restrykcji w tym obszarze na poziomie edukacji powszechnej stoi w sprzeczności z realiami współczesnej gospodarki cyfrowej.

Działania Ministerstwa Edukacji Narodowej pozostają również w rozbieżności z oficjalnymi dokumentami strategicznymi, takimi jak:

- Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej (2021–2027) przyjęty przez Komisję Europejską;
- Rządowy program wspierania organów prowadzących szkoły i placówki w rozwijaniu umiejętności cyfrowych dzieci i młodzieży na lata 2025–2029 – „Cyfrowy Uczeń”;
- Rządowa Polityka Cyfrowej Transformacji Edukacji – 2024–2035.

Ograniczanie nowoczesnych i bezpiecznych form weryfikacji wiedzy negatywnie wpływa na rozwój kluczowych kompetencji cyfrowych młodego pokolenia.

Wnioski końcowe

Fundacja Fabian Digital, działając jako reprezentant środowisk technologicznych oraz społeczeństwa obywatelskiego, zgłasza kategoryczny sprzeciw wobec projektu rozporządzenia eliminującego możliwość przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych w trybie zdalnym.

Projektowany akt prawny charakteryzuje się brakiem należytego uzasadnienia merytorycznego oraz opiera się na niekompletnej Ocenie Skutków Regulacji (OSR). Projekt w sposób szczególny obciąża grupy uczniów wymagające wzmożonego wsparcia (w tym uczniów z niepełnosprawnościami lub przewlekłe chorych). Proponowane rozwiązania zmierzają do wprowadzenia regulacji tożsamy z przepisami, które w 2022 roku zostały objęte wetem Prezydenta RP, co stanowi próbę obejścia standardowej procedury legislacyjnej. W konsekwencji projekt narusza konstytucyjne standardy ochrony praw i wolności, w szczególności zasady wyrażone w art. 31, art. 32 oraz art. 70 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Fundacja Fabian Digital
ul. Mikołaja Kopernika 14,
40-064 Katowice

www.fabiandigital.org
kontakt@fabiandigital.org
tel. 721 369 085

KRS: 0001241828
NIP: 6343072031
REGON: 544798287

Wzywamy Ministerstwo Edukacji Narodowej do wycofania się z projektowanych zmian legislacyjnych oraz do podjęcia konstruktywnego dialogu społeczno-ekspertckiego ukierunkowanego na rzeczywistą modernizację cyfrową polskiego systemu oświaty, odpowiadającą wyzwaniom współczesności.

Z poważaniem

Fabian Kowalski

Prezes Zarządu

*Dokument utrwalono elektronicznie i opatrzono
kwalifikowanym podpisem elektronicznym.*